

1199817

DA BI OHRANILI MIR

Po drugi svetovni vojni je izgledalo, da bosta prej ali slej, pa vendar v dogledni bodočnosti, dva tabora, ki sta nastala, ko je sovjetska vlada izdala in zapustila svoje prejšnje vojne zaveznike, morala znova poprijeti za orožje. Sovjeti so izkoristili slabost in nepripravljenost zapadnih zaveznikov in razširili svojo oblast preko Evrope in Azije od Atlantika do Pacifika. Ko je padla še Kitajska pod komunistično oblast, se je vse ostalo človeštvo treslo pred njo.

Nastali so pojmi dveh blokov, dveh taborov. Prvi, komunistični, je bil res tabor, nasilno združenje narodov pod enotno oblastjo komunistične partije, ki je delala drzno, napadalno, osvojevalno. V drugem ni bilo nič drugega skupnega kot strah pred prvim in rastlo je prepričanje, da bo komunistično osvajanje treba nekje zaustaviti in bo to mogoče samo s silo, z vojaškim nastopom, z novo vojno. Predsednik Zveze Sovjetskih Socijalističnih Republik, glavni tajnik sovjetske komunistične partije in glavni komandant vsega komunističnega gibanja na svetu, se je zaprl v Kremelj in od tam vladal svoj imperij, od tam suvereno vodil komunistično gibanje za osvajanje sveta. Vse dežele in narodi izven imperija so bili zanj sovražna tujina. Proti njej je svoje podložnike ogradil s policijskim sistemom »zaprte družbe«. Komunistične dežele in narode je oddvojil in izdvojil od ostalega sveta. Človek v komunistični državi je smel o razvoju in življenju preko meja zvedeti samo to, kar je šlo skozi cedilo komunistične cenzure in policije in samo v obliki, ki jo je izdelala in odobrila komunistična vlada in partija. Na drugi strani seveda Stalin ni dovolil ostalemu svetu v pogleda v razmere v svojem področju. Stalinov režim je spremenil komunistični imperij v vojašnico. Vanjo in iz nje so mogli ljudje in stvari le s po-

sebnimi dovolilnicami, v sami tej vojašnici pa je vlada policijsko-partijske diktature, ki določa pogoje in razmere za vse podložnike. Vsak prebivalec te vojašnice mora biti vojak, v vedni pripravljenosti za nove osvajalne akcije kakor jih ukazuje komandant.

Proti tej nevarni trdnjavi se je ostali svet skušal zavarovati z močnim oboroževanjem, z združevanjem svojih moči in sil, s pokrajinskimi, kontinentalnimi in splošno mednarodnimi obrambnimi pogodbami.

Železna in bambusova zavesa sta izražali ločitev teh dveh delov in označevali bojno fronto.

V zadnjih letih so omenjali še tretji del, nevtralne narode in države, ki se niso priključili ne obrambnim zvezam, ne komunistom.

Ta enostavna delitev sveta postaja zelo netočna. Slika mednarodnih odnosov je vse bolj pestra, členovita in zamotana.

Kruščev je hitro videl, da je bila politika, ki je izzivala skupno obrambo in enoten odpor vsega ostalega sveta proti njegovemu carstvu, za daljšo dobo nevzdržna.

Razvoj novega orožja s strahovitim uničevalnim dejstvom, ki ga ni moč omejevati na sovražnika, je tudi sovjetskim strategom pognal v kosti strah pred novo vojno.

Zato je Kruščev vrgel v svet krilatico mirnega sožitja, obiskal važne svetovne prestolice in državne poglavarje in vpe-ljal novo prakso v sovjetski mednarodni politiki. Smisel njen je v tem, da naj komunizem izkorišča živahnejše sodelovanje z narodi, ki živijo v drugih družabnih in državnih sistemih, za utrditev in razširjanje svoje moči. Tudi Kruščev sistem je ostal sistem zaprte družbe in totalitarne državne oblasti komunistične partije. Vendar je v odnosih z ostalim svetom toliko nov, da je na prvo mesto komunistične mednarodne aktivnosti postavil sred-

stva diplomacije, podtalnega rovarjenja, organiziranja komunističnih sil in propagande, se je vsaj začasno odpovedal vojnam in se zlasti izogiblje dejanjem, ki bi mogla izzvati novo svetovno vojno, ker ni siguren, da ne bi ta mogla pokopati in razdejati tudi njegovega kraljestva in gibanja. Kruščev je razglasil vero, da komunizem mora zmagati uspešneje brez vojne, ker je najstrumnejše organizirana svetovna sila, ker odgovarja potrebam razvoja in nima nikjer niti približno enako prodornega in privlačnega nasprotnika.

Ni dvoma, da je bil Kruščev k taki spremembi prisiljen spričo težkih gospodarskih in socialnih razmer doma in tudi

vsled večje zavednosti in pripravljenosti svojih nasprotnikov za vsak slučaj. S tem pa, da je odvrget Stalinovo prakso v zunanji politiki in deloma tudi sicer, je sam zašel med smrt-nike. Ne le, da mu zunanji svet ne verjame, tudi vsi komunisti ga ne poslušajo. Države, ki so bile dotlej nevtralne, niso spremenile svojega stališča do komunističnega tabora. Nove azijske in afriške države, ki jim je bila nova Kruščeva politika najbolj namenjena kot vaba, niso šle za njo in se tudi niso odzvale posebnim prizadevanjem, da bi se priključile komunističnemu taboru. Ljubosumno čuvajo zunanjo formalno neodvisnost, dejansko se pa

Nadaljevanje na 2. strani

Planike

Črtomir

Nekoč je živel v planinskem svetu, tam kjer izvirajo bistri studenci izpod skala, tam kjer kipijo vrhovi v oblake, tam kjer rastejo gorske cvetice.

Med zelenimi macesni je stal dom, tam je živel in ljubil to zemljo in preden je odšel, se je tudi boril, da bi ubranil tisti svet pred tujci in ohranil svobodo.

In zaradi svobode je moral oditi, zapustiti rodni krov, zelene macesne in bele gore. Kjerkoli je hodil po svetu, mu je srce zaman iskalo ta planinski kraj. Zaman je gledal za rododendronom, encijani, murkami in planikami. Da, najbolj očarljive so bile srebrne očnice. Rasle so na visokih grebenih, v skalah, nad njimi so bili le oblaki in nebo.

Sicer mu ni bilo hudo v tujini, vozil je avto, pozdravljal prijazne ljudi, a dušil ga je težki zrak, pogrešal je gore na obzorju, zaman čakal pomlad in klel mráz pozimi in pekel poleti. A kaj moreš, tu boš živel in umrl.

Mati doma, na drugi strani širokega morja, pa je slutila njegovo bol, in glej, poslala mu je planike.

»Saj ne bodo rasle tu,« so mu dejali tuji ljudje, saj to niso cvetlice kanadskega severa. Če je zima, jemlje od mraza vse konec, če je pa vroče, je še celo trava požgana.

Pripravil je kamenje na vr-tu, ga zložil kakor male plani-ne, in posadil planike v kanad-sko zemljo.

Čakal je in jih hodil gledat sleherni dan, ko je šel zjutraj na delo in ko se je vrnil utru-jen domov. Pazil je in kričal na otroke, če so se zapodili preveč blizu. Ali bodo rasle tu na njegovem vr-tu, ko celo tulipani, narcise in vrtnice ginejo?

Planike so zares pognale in naredile popke. V največji vro-čini, ko se je topil asfalt na ce-sti, so pognale tri srebrne cve-tove.

On je vedel, da mu bodo cvetele, saj jih je tako skrbno negoval in se bal zanje, ali so pa morda pognale tudi zato, ker je in še ljubi njihov pla-ninski svet, svoj rodni kraj.

Kadar mu sedaj domotožje razjeda srce, hodi gledat plani-ke in boža njihove cvetove, saj jih je včasih sam nabiral po strmih gorah, saj so odsev nje-govega rodne kraja.

DA BI OHRANILI MIR

Nadaljevanje iz 1. strani

naslanjajo tja, kjer dobe več gospodarskih koristi, ki jim pomagajo vzdrževati komaj začeto neodvisno državno življenje. V komunističnem taboru samem so se rodile želje po neodvisnosti in celo uporne misli. Kitajski tovariši jih vodijo in negujejo. Ker je Mao Tse Tung komunistični oblastnik v državi z največjim številom prebivalstva na svetu, sodi, da mu ni treba služiti Moskvi. Ker imata Kitajska in Rusija stare in novejšje ozemeljske spore vzdolž meje preko Azije, hranijo kitajski komunisti svojo upornost proti Moskvi z narodnostnimi razlogi. Ker so Azijci polni ponosa na svoje rumeno raso, kitajski komunisti vneto kurijo svoj ogenj s sovraštvom proti vsem belim, tudi proti Rusom in sedaj zlasti proti Rusom. Na zunaj se ves spor med Moskvo in Pekingom zavija v različno tolmačenje komunističnega nauka in zlasti v različno taktiko v mednarodnih odnosih, v resnici pa je čisto vsakdanja tekma dveh velikarov v komunističnem taboru za nadoblast v Evro-azijskem kontinentu. Skupna komunistična vera obeh nasprotnikov se je v tem sporu prvič izkazala kot preslabotna vez, da bi spor preprečila. Peking je po azijskih, afriških ter deželah latinske Amerike razpredel svojo komunistično mrežo ne le za boj proti kapitalizmu, tudi proti moskovskim postojankam. Moskva sedaj, ko je spor prišel v mednarodno javnost, drži pod svojim vplivom le evropske in severno ameriške komunistične stranke razen albanske, ki se je iz posebne ljubezni do Tita naslonila na Kitajce. Med poznavalci komunističnega gibanja so vse redkejši glasovi, ki še izražajo sum, da gre tu za podobno igro kot sta jo igrala Moskva in Beograd, ki se dejansko nikdar nista ločila, ampak le delila vlogi za dosego končnih skupnih ciljev. Strokovnjaki vedno soglasneje trdijo, da je rusko-kitajski razcep komunističnega gibanja resničen in da Peking zbira vse barvasto človeštvo za sovražnega nastop proti belim.

Prepir na vrhu ima svoje nujne odmeve in posledice v

nižinah. Narušena avtoriteta Kremlja je huda skušnjava za njegove satrape po podružnicah, zlasti v Evropi. Vsak skuša po svoje izkoristiti priložnost in si dobiti svoj del samostojnosti. Rumunija se upira gospodarskemu diktatu Moskve, poljski Gomulka ne izvaja vseh naročil Moskve v notranji politiki, madžarski Kadar se trudi, da bi se znebil očitka, da vlada le kot eksekutor Rdeče Armade, ki ga je postavila. Tito se hoče ohraniti kot nekaka posebna primadona v komunističnem zboru in sta samo še Čehoslovaška in Bolgarija mirna, v vsem ubogajoča satelita.

Še huje zapleteno podobo mednarodnih odnosov imamo v tem delu, ki ni pod komunistično oblastjo. Še tisti poskusi akcijske skupnosti, ki so jih države napravile v prvem strahu pred skupno nevarnostjo, združena slabe.

Združene Ameriške Države, ki vodijo na tej strani, so bistveno pripomogle, da se je zaustavilo nadiranje komunizma v zapadno Evropo in se požrtvovalno prizadevajo, da bi držala fronta v Aziji. Vsled nerodnosti in kratkovidnosti se jim je zgodilo, da se je Kruščev vsedel na Kubo. V Afriki so uspešneje preprečevale nastanek moskovskih podružnic in zaustavilo se je širjenja komunistične oblasti v arabske pokrajine. Slabotna točka ameriške zunanje politike je v tem, da izpoveduje in v dejanjih dokazuje, da noče in ne bo pod-

pirala nobene uporniške osvobodilne akcije v deželah pod komunističnimi vladami. To dokazujejo žalostni porazi uporov na Madžarskem, na Poljskem, v Vzhodni Nemčiji, to pove Chiang Khai Shek, ki se ne sme premakniti s Formoze na kitajsko celino. Ameriška zunanja politika je sprejela dejansko stanje in ga brani tam, kjer ga komunisti napadajo, kot je to bilo v Berlinu, kot je v Vietnamu, Laosu, pa je še tam pripravljena na kompromis v sili preje, kot na kako večje vojaško tveganje. Ostali svobodni svet Združenim Državam tega ne more zameriti, ker sam ravna v odnosih napram komunističnim vladam še slabše.

Ameriške Združene Države dosledno koncentrirajo svoje nasprotovanje proti komunistični vladi Kitajske kot najbolj grobi, nasilni in bojoviti vrsti komunističnega režima. Kitajsko bojkotirajo v mednarodno političnem, kulturnem in gospodarskem življenju. Pa so s težavo doslej dosegle, da tudi ta nasilnik ni postal član Združenih Narodov in so v ostalih panogah borbe ostale zelo osamljene. Velika Britanija ohranja diplomatske zveze s Kitajsko, mnoge druge države vedno ali pa po potrebi prelamljajo gospodarski in kulturni bojkot kitajskega režima. Ni čuda, da so v odnosih do vseh drugih komunističnih držav, zlasti do Moskve, v novem času ubrale tudi Združene Države pot oportunitizma in hočejo s sistematičnim, smotrenim, odmerjenim sodelovanjem z njo zmanj-

šati mednarodno napetost in nevarnost splošne vojne. Pri tem morajo seveda prenašati nepotrpežljivost zasuzjenih narodov in premagovati sebičnost svobodnih. Njihovi poskusi navezovanja komunističnih režimov s finančnimi in gospodarskimi darovi so se povsod, posebno pa v Jugoslaviji in Poljski izkazali za jalove. Nasprotno. Podobno kot se je te dni zgodilo ameriškim časnikiarjem v Zagrebu, da jih Titova policija ni pustila v tovarno, ki jo gradi za Jugoslavijo ameriški dolar in ameriški strokovnjak, pa so smeli vanjo s Kruščevom samo komunisti, se godi ljudem v Jugoslaviji že vsa ta leta odkar Tito vlada z ameriško pomočjo. Navse mogoče načine zlorablja finančno in gospodarsko pomoč za utrditev svoje diktature, za uničenje zadnjih sledov svobode v gospodarstvu, politiki in v kulturnem življenju. Zraven še z ameriško pomočjo vzdržuje komunistično propagando v zunanjem svetu.

Koliko bo poseben nastop Francije proti Angliji in Združenim Državam vplival na razvoj v zapadnem svetu še ni mogoče oceniti. Doslej je paraliziral zapadno evropsko in severno atlantsko obrambno zvezo in zavrl napredek v ustvarjanju Združenih Držav Evrope.

Smo v meddobju in se pririvamo iz krize v krizo. Smo v akutni krizi organizacije Združenih Narodov, ki prezadolžena ob nelojanosti neplačujočih članov, Sovjetske Zveze in satelitev, ne ve ali naj umre ali živi ob injekcijah Združenih Ameriških Držav. Smo v krizi odnosov med Zapadno Evropo in Veliko Britanijo in Združenimi Državami, v krizi med Pekingom in Moskvo, med Indijo in Kitajsko ter v vrsti manjših.

Meddržavni odnosi se ne ločijo več ostro po zavesah in steni v Berlinu. To so bolj znamenja, ki nas opominjajo, da delitev še zija kot rana sedanje dobe. Z njenim zdravljenjem se pa bavijo vse bolj strategji, sociologi, ekonomisti, kulturni delavci in verski voditelji, dočim državniki in diplomati skušajo opravljati svoje posle mimo in preko nje.

Vidimo prve znanilce vpadanja komunistične revolucije narne sile. Komunistem kot

VSAKO NEDELJO OB 5 POPOLDNE JE V TORONTU SLOVENSKA RADIO ODDAJA
na CKFH-1430 KC
Ravnatelj oddaje: J. DERMASTJA

PRVA SLOVENSKA MESARIJA V TORONTU ANTON'S MEAT MARKET

SE PRIPOROČA A. BAUDEK

633 Vaughan Rd. na vogalu Oakwood

RU 3-0423

JOŽE KASTELIC

gradi modernim razmeram odgovorjajoče domove. — Priznani gradbenik in predsednik TRIGLAV Construction Co. Ltd.

30 Victor Ave., Toronto 14, Ont.

Tel.: CL 5-2071

nauk, sistem družabne ureditve in kot cilj je izgubil dobršen del privlačnosti. Bolj in bolj brezobzirni prepiri odkrivajo njegovo osnovno zmoto. Spor med Pekingom in Moskvo kaže, da bo povzročil novo grupacijo sil na deski mednarodne igre. Zaslužnjeni narodi kažejo, da so junaško prestali krvavi krst komunističnih revolucij. Vstajajo in upajo na svoje nove rodove, ki jih komunizem ni pridobil. Ves ta spleť okolnosti, kljub splošni zmede le daje upanje, da je komunizem

prešel svoj vrh vzpona in začel slabeti.

Borba proti osnovnemu vzroku vojne nevarnosti in napetosti med narodi se premika s področja orožja in sile v področje gospodarske in kulturne tekme. V to ozračje je papež Janez XXIII. poslal okrožnico »Mir na zemlji«. Katoliška Cerkev je v upanju, da ima resnica nekaj več možnosti, da bo zajela, pokazala spet na pot, in sredstva k ozdravljenju družabnih in mednarodnih razmer. M.K.

Prizor iz 4. Slovenskega dneva v Torontu: govori g. dr. PETER REMEC; spredej medčastnimi gosti g. dr. MIHA KREK, predsednik Slovenskega Narodnega Odbora.

28. oktober, mejniki slovenske neodvisnosti

Ko so Slovenci pri svojem preseljevanju posedli teritorij, kjer do neke mere še danes živijo, verjetno niso slutili, da jim bo prav lokacija v veliko breme v borbi za obstoj. Kasnejša formacija sosednjih sil jih je vkleščila v danes važno gospodarsko in prometno pozicijo in tako postali interes močnih sosedov.

Zdelo se je, da bo habsburška monarhija s svojim političnim dinamizmom in kolosalnim gospodarskim sistemom dokončno obračunala z malim narodom. Slovenski narod sam se nikoli ni sprijaznil z obstoječim režimom in je izkoriščal posamezna zgodovinska obdobja, da je uveljavljal svoja narodna in politična hotenja. Nastop Marije Terezije, Jožefa II, Napoleonova Ilirija in končno leto 1848., je dalo pogoje za afirmacijo teh teženj.

S časom in spremembami svetovno političnega položaja (zlasti notranje avstrijskega), so tudi zahteve slovenskega predstavnštva dozorevale. Majniška deklaracija l. 1917 je formulirana še na bazi federalne ureditve Avstrije. 4. Oktobra 1918. leta je Avstrija zaprosila za premirje. Cesar Karel je obljubil federalno ureditev države, ki je bila končno vezana na Wilsonove pogoje, ki jih je Avstrija sprejela 28. Oktobra. Že 29. oktobra so Slovenci pro-

glasili samostojno slovensko državo in 31. oktobra 1918 je Josip Pogačnik postal prvi predsednik slovenske narodne vlade.

Samostojna Slovenija se je kot enakopraven član vključila s Hrvati in avstrijskimi Srbi v Narodno Veče.

Takoj po ustanovitvi te nove formacije je predstavništvo čutilo potrebo, da informira svet o novo nastali skupnosti. Zlasti so smatrali za nujno, da uredijo svoje odnose s Kraljevino Srbijo, ki je uživala privilegije zavaznikov. Ti pogovori so se vršili na ženevski konferenci, kjer je bilo še zagotovljeno sodelovanje na podlagi politične in ekonomske demokracije. Slovenska narodna vlada je do tedaj še lahko formulirala svoje pogoje in zahteve. Nekaj tednov kasneje je morala že občutiti svetovno politični pritisk in reševati pereče probleme po principu, »rešiti, kar se rešiti da«, geslo, ki so ga Slovenci kasneje še tolikokrat uporabljali.

Obdobje med 29. oktobrom in 1. decembrom 1918 predstavlja eno najpomembnejših mejnikov v borbi Slovencev za narodno, politično in gospodarsko enakopravnost. Dogodek, ki je prešel v narodni praznik, vreden, da se ga spominjamo in smo nanj ponosni.

4. Slovenski dan v Kanadi

Prvo nedeljo v avgustu smo imeli v Kanadi naš četrti Slovenski dan. Letošnji program je bil zelo pester in zanimiv. Zahteval je dolgotrajnih priprav in mnogo truda od vseh sodelujočih. Člani prosvetnega društva »Baraga« so dramatsko predstavili ustoličenje slovenskih vojvod; STZ je s svojimi starejšimi in mlašimi člani pokazala spretnost in delavnost; pevski zbor je sodeloval z ubranim petjem. Glavni govornik dr. P. Remec je v svojem govoru obravnaval vprašanje ohranitve naših narodnih dobrin obenem z uspešno vključitvijo v novo okolje.

Slovenski dan naj bi iz leta v leto bolj postajal izraz te na-

še dvojne dolžnosti. Kot posamezniki si moramo pridobivati ugled s svojo osebno integriteto in pravilnim ocenjevanjem svoje vrednosti pred Bogom in pred ljudmi. Skupinsko delo pa bi moralo težiti po zajetju vedno večjega števila posameznikov, po stalnem izpopolnjevanju in uglaševanju naših javnih nastopov.

Ne sme nas ustrašiti delo in trud, ki bo nujno povezano s takimi nastopi pred kanadsko javnostjo. Na ta način bomo dvignili svoj ugled v novi domovini, si olajšali vraščanje v novo okolje in obenem uresničili potrebo in dolžnost ohranjanja naše narodne in kulturne dediščine. H. G.

Novice iz domovine

Novi Maribor. — Izdelujejo se načrti za novo mariborsko središče, ker mesto je že davno prerastlo staro. Načrt naj bi omogočil harmonično rast mesta do 150,000 prebivalcev, saj nanj že sedaj gravitira pol milijona ljudi z okolice. Z načrtno rastjo pa naj bi Maribor prevzel od Ljubljane tudi vrsto proizvodnih, kulturno-prosvetnih in administrativnih nalog, ki bi mu to rast pravzaprav šele omogočila. Izgradnja novega Maribora bo seveda postopna in bo trajala svojih 20 do 30 let. Za enkrat se gradi širok most čez Dravo, magistrala, ki naj bi tvorila osnovo bodočega centra in ki prečka re-

ko v sredini med starim cestnim in železniškim mostom.

Načrti sedemletnega plana za ceste zanemarjajo Slovenijo. — V letih 1959—1962 je Jugoslavija investirala v popravila cest in v nove ceste 156 milijard dinarjev, toda le malo je od tega dobila Slovenija, pa čeprav je stroške finansirala federalna vlada v znesku 70% in temu primerno Slovenija.

Med najvažnejšimi objekti v gradnji je omeniti Jadransko magistralo, ki teče z Reke proti jugu ob obali in bo prišla vse do Titograda (Podgorice) v Črni gori, in od tu dalje do Bara

POSLUŠAJTE PROGRAM »N A Š G L A S«

VSAKO NEDELJO od 4—5 popoldne na CKFH—1430 KC Toronto

Ravnatelj oddaje: J. Waldman in M. Vučetič, 522 Queen W., Toronto 2B, EM 4-1905

SLOVENSKA MISEL • stran 3

na skrajnem jugu obale, po drugi strani pa do Beograda in Skopja. Gradijo se tudi ceste med to magistralo in avtocesto Beograd-Zagreb, tako proti Splitu, kot proti Dubrovniku. Gradi se odcep s ceste Zagreb-Reka na Karlobag in Senj, ter na jugu avtocesta Niš-Dimitrovgrad (na bolgarski meji). V načrtu je še velika cesta Niš-Priština.

V Sloveniji bo pa federalna vlada asfaltirala le odsek ceste Ljubelj-Naklo. Sploh se ne govori o tem, da bi Jadranska magistrala morala pravzaprav začeti ob tržaški meji pri Kopru.

Italija bo v kratkem zgradila novo veliko magistralo Benetke-Gorica. Na jugoslovanski strani pa ni še nič predvideno od Gorice do Ljubljane, pa čeprav sedanje ceste vse manj odgovarjajo rastočim zahtevam prometa.

Prav tako je vse bolj potrebna obnova cest Ljubljana-Maribor, da ne govorimo o vseh ostalih.

Stanje prebivalstva na Primorskem. — Primorski okraj (bivši goriški in koprski) je po številu prebivalstva najmanjši v Sloveniji. Ima komaj 219,699 ljudi. Zadnji pa je tudi v prirastku in v gostoti prebivalstva. Število ljudi je precej manjše kot pred vojno pod Italijo in mnogo se jih izseljuje, zlasti mladine, medtem ko je priseljevanje zelo nizko. Pripomniti je treba, da se v glavnem izseljuje kvalificirana mladina, prihaja pa v področje le nekvalificirana delovna sila.

To je jasna posledica tega, ker je Primorje po zadnji vojni izgubilo vsa svoja najvažnejša mesta: Trst, Tržič, Gorico, itd. Danes se še le vidi (in še bolj se bo v bodoče) grozovita napaka, ki jo je Jugoslavija storila Sloveniji s tem, da je sprejela sedanje meje.

Dodati pa je treba še to, da federalna vlada niti se ne zmejni za to, da bi vsaj delno popravila svojo napako s tem, da bi omogočila čim hitrejši razvoj Kopra in Nove Gorice, edinih dveh krajev, ki bi utegnili vsaj delno nadomestiti Trst in Gorico. To zna biti usodno za Jugoslavijo na tem področju in v Sloveniji sploh.

Stanje je slabo še posebno na Goriškem. Značilno je, da Nova Gorica še zdaj ne premore ene splošne bolnice. Neka širša ambulanta je v Vipavi, porodnišnica pa komaj v Postojni. Vse to seveda upliva na število rojstev, ki je ravnotako najnižje v Sloveniji in s tem v Jugoslaviji! Kar pa se tiče porok, lahko omenimo samo to, da jih je komaj tretjina teh, ki se sklepejo n. pr. v celjskem okraju, ki je s svojimi 262,356 prebivalci le malo večji od primorskega.

To je žalostna slika nedopustnega stanja.

Pomoč Skopju ob potresu. — Težka nesreča, ki je prizadela makedonsko prestolico, je pretresla Slovenijo. Zbranih je bilo okoli dveh milijard pomoči in poslanih trpečemu mestu.

Sedemletni načrt jugoslovanskih železnic pozablja Slovenijo. — Po načrtih osrednje železniške uprave v Beogradu bi morale biti leta 1970 jugoslovanske železnice sposobne prepeljati letno 90 milijonov ton blaga in 270 milijonov ljudi.

Od leta 1964 dalje naj bi promet naraščal za okrog 4,5% na leto. Zgradila se bo vrsta novih prog, nekatere se bodo preuredile, več voznih parkov bo razširjenih in brzina prometa bo na splošno povečana.

Ojačal se bo najprej del (v Srbiji in Makedoniji) jugoslovanske tranzverzale Sežana-Djevdjelija. Zatem pridejo proge Sarajevo-Vrpolje (v Slavoniji), Subotica-Indžija, Vinkovci-Erdut, itd.

Okoli 1300 kilometrov prog bo treba opremiti z moderno signalizacijo, varnostnimi napravami in telekomunikacijami. Tudi elektrifikacija bo močno povečana. Do leta 1970 naj bi se elektrificirala celotna tranzversala od Niša do Jesenic (Sežana-Ljubljana je že elektrificirana), nato Zagreb-Ogulin in Vrpolje-Sarajevo. Elektrificirale naj bi se tudi vse nove proge tako, da bi mogli vlaki voziti do 120 kilometrov na uro.

Kot najvažnejša nova proga prihaja v poštev najprej normalnotirna (namesto sedanje ozkotirne) Sarajevo-Ploče, ob izlivu reke Neretve, nato prog Beograd-Bar (na Jadranu), Zadar-Knin, Gostivar-Kičevo,

Ko so umrli naš oče

Naš oče niso bili nikdar bolni. V tistih težkih, negotovih časih, ko smo bili vsak čas in vsak trenutek ogroženi, od ene strani od partizanov, od druge pa od okupatorja Nemca, ko smo že vohali bližajoči se konec vojne, a nismo nič vedeli, kako se bo ta konec zasukal, to je v marcu 1945, so začeli naš oče nekako poležavati. Ker jih v vsem njihovem življenju ni nikoli položila kaka bolezen na posteljo, le kak revmatizem jih je včasih malo zmatral, zato smo takoj zasumili, da je začel cvet dozorevati, ter da ni več daleč čas ko bo odpadel. Nič niso potožili, nič jih ni bolelo; le jed jim ni dišala kot navadno in največ so bili v postelji.

Sporočil sem g. župniku Klopčiču naj kar kmalu pride, ali pa koga pošlje s sveto popotnico, da pripravi očeta na zadnjo uro. Župnik Klopčič je bil partizanom velik trn v peti, zato se ni upal na daljšo pot proč od fare in domobranske postojanke. Poslal pa je g. župnika Kokala, katerega so Nemci pregnali iz njegove fare, Dobrave na Gorenškem, pa ga je naš župnik vzel pod svojo streho na Dobrovo. Od začetka vojne pa do italjanskega razsula je bila Dobrova pod italjansko okupacijo. Italjani pa niso tako kruto preganjali duhovnikov kot Nemci. Ko so pa potem Nemci zasedli naše kraje,

se pa že niso čutili tako močne pa so tudi Cerkev pustili bolj pri miru.

G. Kokal in oče sta se že nekoliko poznala, pa sta se prav lepo sporazumela, če ravno so bili oče skoraj popolnoma gluhi in zelo slabega vida. Prejeli so zadnjo popotnico in bili vsi srečni, tisti, drugi in še tretji dan. Vse tri dni so bili dobre volje, le malo so jedli in ležali so tudi čez dan, kar ni bila njihova navada. Ko sem pa zvečer tretjega dne sedel poleg postelje, pred odhodom v domobransko postojanko in sva govorila, so mi pa rekli: »A danes boš pa doma spal?« Odgovoril sem, da ne, kar se ne upam radi partizanov, ker me lahko ubijejo. Če jih pride več, kako naj se jim sam ubranim. Pa so mi odgovorili: »Danes, zadnjo noč, boš pa ja pri meni«. Začudil sem se; zakaj zadnjo noč? Saj vendar nič ne kaže, da bi danes umrli. Jaz ne vidim nobenih takih znakov pri vas. Boste pa ja počakali Amerikance, ki jih tako želite. Revno sedaj ko kaže, da bodo kmalu tu, pa hočete umreti. Odgovorili so mi: »O to je pa prav, če Amerikanci pridejo bodo vsaj red napravili, a jaz jih pa ne bom počakal. Ti pa le pojdi, saj je res nevarno zate doma.« Oče so vedno govorili o amerikancih in jih kot mi vsi, želeli in imeli vse zaupanje vanje. O njih in o Angležih so pravili

HRANILNICA IN POSOJILNICA SLOVENSkih ŽUPNIJ V TORONTU

Slovenci! Pridružite se naši Hranilnici in Posojilnici. V petih letih je članstvo porastlo na 800 članov, ki imajo preko pol milijona dolarjev naloženega na hranilne vloge in osebne čekovne račune.

618 Manning Ave., Toronto 4

LE 1-8475

Deset slovenskih gospodarjev je združenih v

TRIGLAV CONSTRUCTION Co. Ltd.

ki gradi naprednim razmerom odgovorjajoče enodružinske Bungalow in večdružinske Apartments v Torontu in okolici.

30 Victor Ave., Toronto 14, Ont.

Tel.: CL 5-2071

Anton Ponikvar

tudi partizanom. Žena mi je pripovedovala, da je bila včasih vsa trda, tako jo je skrbelo, ko je poslušala, ko so pretili partizanom in se jezili čez komuniste češ, da jim bodo že Amerikanci in Angleži pokazali in napravili red. S tem so ogrožali sebe in družino in žena se je bala, da jih bodo odpeljali v gozd in jih pobili. Gotovo jih je reševala le starost tudi pri partizanih.

Poslovil sem se od očeta kot navadno in odšel nazaj na Dobrovo brez kake misli, da bi oče po noči umrl. Ko sem se pa zjutraj precej zgodaj vrnil domov, sem pa že na potu zvedel, da so oče res umrli tisto noč. Neverjetno, s kako sigurnostjo so mi zvečer povedali, da je to njihova zadnja noč. Pri njih je čula le samo »Robidovčeva teta«, moja sestrična.

Žena, vedno vsa prestrašena in trudna, ker so jo večkrat po noči zbujali partizani in marsikaj zahtevali, je šla z otroci počivat, pri očetu pa pustila teto, da bi poklicala, če bi prišlo kaj hujšega. Pa ni prišlo. Umrli so tako, da teta ni vedela kdaj in je dejala, da najbrž še sami niso vedeli, kdaj so se preselili na oni svet.

Torej pri polni zavesti in brez vseh bolečin so čutili smrt, pa so jo mirno in vdano čakali in pričakali brez, da bi le malo potožili, ali se je bali.

Tako umirajo pravični! In naš oče so bili res pravični, ter dobra, poštena slovenska duša. Nikdar nisem slišal kaj slabega o njih. Nikomur niso delali krivice, s sosedi se niso nikdar prepirali, kakor tudi z nikomur drugim ne. Nikdar jih nisem videl pijane in nikdar jih slišal zakleti. Njihova najhujša kletvina je bila: »Prmejzelen«.

Ko danes premišlujem očetovo smrt, si malo očitam in mi je žal, da nisem ostal tisto noč pri njih doma. Pa mi je tudi marsikaj v opravičilo. Ako bi za sigurno vedel, da bodo umrli, bi morda našel kak način varnosti prebiti noč pri očetu. Patrulja bi parkrat obkrožila po noči. Morda še kaj drugega. Da bi pa kar brez vse varnosti ostal doma in se izpostavljaj partizanom, bi pa ne bilo pametno. Kdor je poznal takratne razmere pri nas, mi bo to rad pritrdil. In kaj bi bilo boljše, če bi ostal? Oče bi odšli po plačilo prav tako tiho in bi

Tone se je rodil 28. decembra 1908. v Cerknici na Notranjskem. Že kot 12-letni deček se je pričel udejstvovati pri »Orlu« in tako stopil na pot bogatega in plodnega življenja, katero je pretekli mesec nenadoma za vedno ugasnilo. Kot kmečki sin je moral doma trdo delati, zvečer pa je hodil po opravljenem delu k telovadbi, pevskim vajah in k vajah za igre. V teh mladih letih je bil pod trdo in strogo katoliško vzgojo pokojnega č. g. Turka, takratnega kaplana v Cerknici in poznejšega župnika v Begunjah, ter pod vplivom preč. g. Jožeta Košička, urednika »Domoljuba« in pozneje »Slovenca«. Ta dva moža sta izklesala Tonetov katoliški nazor, smisel za javno delo in skupnost. Obeh se je Tone s hvaležnostjo spominjal,

najbrž tudi jaz ne vedel kdaj. Povedati si nisva imela kaj več, pomoči niso od mene nič potrebovali. Vsaj zvečer niso imeli nobene druge želje kot, da bi bil zadnja noč pri njih. Pa, kdo jim bi verjel, da je to res zadnja noč. Nič takega ni kazalo zvečer.

Oče so umrli en mesec pred našim odhodom v — neznani svet. Kakor so bili vedno dobri sosedom in drugim, tako bi mislil, tudi nam niso hoteli delati težav in neprilik, ob odhodu in na poti v begunstvo. Zato so se že pravi čas umaknili v večnost. Lep pogreb so imeli. V cerkvi po maši jim je govoril pokojni frančiškanski provincijal g. p. Heric iz lece, ob krsti pokojni g. župnik Klopčič, ob odprtem grobu pa g. p. Odilo Hajnšek.

Če bi pa oče ob našem odhodu še živeli, bi jih brez premisleka vzeli seboj. Če bi nam na poti dozoreli in umrli, bi jih že nekje pokopali, saj smo šli mimo mnogih pokopališč. Vse lepše je pa seveda, da so pokopani pri Mariji Vnebovzeti tam, na lepi Dobrovi.

Dragi oče! Priporočajte nas tam gori pri BOGU in sprosite nam, da se bomo še mi tako lahko in mirno poslovili iz te, nerazumljivo zmešane solzne doline, kot ste se vi in mir vaši duši.

L. A. st

zlasti g. Košička.

Po odsluženi vojaščini je šel v združno šolo, v kateri se mu je misel na skupnost še bolj utrdila in dobila jasnejše in pozitivnejše oblike. Njegova poštenost in iskrenost, trezen in premišljen nastop, ter prirodne sposobnosti so ga kmalu pripeljale na vodilna mesta v organizacijskem in javnem življenju. Tako je postal občinski blagajnik in opravljal slične funkcije tudi v organizacijah. Leta 1934 je prevzel vodstvo cerkniške »Hranilnice in posojilnice« ter jo vodil do zavidljivih uspehov. Tik pred vojno je ustanovil »Kmečko zadrugo«, katero so partizani pozneje oropali in preimenovali v »Prehranjevalno zadrugo«.

Leta 1943 se je iz Cerknice umaknil v sosednjo faro Begunje, kjer je bila postojanka vaše straže. Tam so ga partizani zajeli skupaj z bratom Lojzetom. Oba bi takrat partizani ubili, da se ni narod, ki ni pozabil Tonetovih zaslug, potegnil zanj. Tako so ga spustili na svobodo, kakar tudi brata. Po vrnitvi v Cerknico je bil imenovan za župana in to službo vršil vse do konca vojne. Leta

1945 se je skupaj z ostalimi begunci umaknil preko meje v Avstrijo. Na praznik sv. Petra in Pavla 1. 1948 je prišel v Kanado. Kot mnogo drugih, je tudi on prišel na kmetijo. Pozneje se je zaposlil v tovarni »Bata« v Batawi. Po osmih letih dela v tovarni se je preselil med nas v Toronto. Takoj je postal član Slov. kat. prosv. dr. Baraga in bil pred svojo smrtjo tudi njegov dramatski referent. Največ svojega dela pa je posvetil župnijski Hranilnici in posojilnici. V tem delu je bil on doma. Od mladih nog je živel za združno misel in v tujini je svoje delo nadaljeval. Z njegovo smrtjo je naš združni denarni zavod zgubil sposobnega in vestnega moža, zgledega, skrbnega in delavnega vodnika, katerega bo težko nadomestiti. Ljudje Tonetovega kova so redki. In z njegovo smrtjo bolj kot kdajkoli preje čutim, da pri koreninah usihamo.

Tako se je končalo bogato življenje moža, katero se v nekaj besedah ne da popisati, ker se je zlivalo na vsa področja javnega udejstvovanja. Naj bodo te skromne vrstice v blag in hvaležen spomin Tonetu, nesebičnemu javnemu delavcu, beguncu sotrpinu in prijatelju.

O. M.

Smučarska oprema

Približuje se zima in z njo veseli čas zimskih športov. Smučarija se je uveljavila kot ena najpopularnejših vrst, zlasti tam kjer so zato dani naravni pogoji. Četudi so mu nekatere okoliščine nenaklonjene (sorazmeroma draga oprema) si je utrl pot v vse sloje prebivalstva zaradi svoje univerzalnosti in učinkovitosti. Zlasti v Evropi, v deželah z vsaj povprečnim življenjskim standardom je to zimski šport št. 1.

Razmere v Kanadi

Kanada ima na splošno različne naravne pogoje, četudi je južni Ontario precej zapostavljen v tem pogledu. Zlasti bližnja okolica Toronto ima slabe reliefne in naravne snežne razmere. Četudi je smučarska tradicija Kanade mlada je zanimanje za smučanje vsako leto večje, ki neusmiljeno diktira

razvoj smučarskih središč. Po južnem Ontariju rastejo kot gobe, umetna smučišča z različnimi žičnicami, ki olajšujejo smučanje in podaljšujejo sezono.

Izbira opreme

To so težave na katere naši mladi smučarji; ki ji je omenjeni članek namenjen; ne morejo dosti vplivati. Na tem mestu pa bi rad spregovoril nekaj besed o težavah, ki jih smučar naleti od samega začetka, ko se odloči, da si kupi smučarsko opremo. Marsikomu je to resen izdatek, ki ga ne bo obžaloval, če bo zadovoljen s tem kar bo kupil. O smučanju se da pisati veliko zanimivega in je beseda o opremi morda najbolj dolgočasna. Vendar dobro vem, da je celo izurjenemu smučarju

včasih le težko izbirati. Sodobna industrija dobesedno bruhna na trg različno opremo, ki je včasih dobra, včasih slaba ali celo zanič. Proti temu ne moremo in nočemo nič ukrepati. Industrija išče nove oblike in materiale. To je pot k izpopolnitvi. Prav novo orodje je omogočilo smučarju, da je vozil hitreje, bolj zanesljivo, moderneje in lepše. Ko stojimo pred razstavljenimi predmeti, pa imamo možnost, da izberemo ono, kar nam bo najbolje služilo.

Tukaj se začno težave in je mogoče dati le splošna navodila. Vsakemu smučarju ne gre do iste smuči. Faktorji, ki na to vplivajo, so predvsem fizična potencia, tehnika vožnje, snežne razmere in kupna zmogljivost. Zaradi omejenega prostora bo govora le o glavnih elementih, kot so: smuči, čevlji, vezja in palice.

Smuči

Splošne pripombe: Kadar gre za alpskega smučarja naj imajo smuči jeklene robnike, brez ozira ali gre za otroka ali dobrega smučarja. Kakor hitro je otrok sposoben razposajenega tekanja mu gre do smuči z robniki, zlasti pri snežnih razmerah, ki vladajo v okolici Toronta (malo snega z zmrznjeno površino) bi smuči brez robnikov zavirale razvoj smučarja.

Smuči za začetnika naj bodo razmeroma mehke in ne predolge. Standardno navodilo, naj smuči segajo do dlani iztegnjene roke, precej dobro drži. Odrasli moški le redko uporabljajo za slalom daljše od 2.10 m. Dame izbirajo vedno 5—10 cm krajše. Dolžina zavisi od teže, velikosti in delno od spretnosti smučarja. Smuči za veleslalom oziroma smuk so seveda daljše. V tem primeru, ko smučar potrebuje dva ali tri pare smuči je to običajno strokovnjak in ve kaj kupiti. V splošnem pa bo mehkejša smuči lažje obvladati tako v mehkem, kot v trdem snegu. Napredek pri učenju bo hitrejši in smučanje bo večje veselje. Pri večjih brzih

nah cca 40—50 km/h bodo v zavojih že zavirbrirale, zlasti v trdem snegu, pri še večjih, postanejo zelo nestabilne že v navadnem smuku in končno odpovedo. Kljub temu bodo začetniku več koristile in prihranile veliko padcev in nejevolje.

Izraz »razmeroma mehke smuči« je tehnično nedefiniran in mu je treba dedati še nekaj pripomb. Drсна ploskev smuče je izoblikovana v vzdolžni smeri konveksno, torej tvori lok. Ko jih obrnemo tako, da sta drsni ploskvi skupaj, se stikata samo v krivini in repu. Smuči bodo »razmeroma mehke«, če jih moremo stisniti tako, da se drsni ploskvi tesno prilagata; le s palcem in kazalcem. Pri tem je uporabiti vso moč obeh prstov. S tem smo desegli tudi selekcijo z ozirom na moč smučarja. Nasvet je preprost in učinkovit.

Če hočemo problem prijeti z bolj tehnične plati, moramo prvo ločiti pojma upogibnost in prožnost. Prva lastnost omogoča, da se smuča upogne pod vplivom neke sile, druga pa jo vrača v svoj prvotni položaj. Po daljši uporabi smuče, upogljivost narašča, prožnost pa upada. Delitev je postala važna zlasti pri metalnih smučeh, ko pri razmeroma enakomerni upogibnosti, prožnost hitro upada (utrujenost materiala). Drugič, pa je treba ta dva pojma tehnično meriti. Ko govorimo o

mehkih in trdih smučeh je podobno ko pravimo: dolga in kratka smuča. V drugem primeru dodamo 2 m, 15 cm ter se izognemo dvoumnosti. Pri upogibnosti je bilo težje aplicirati merilne procedure iz mehanike. Smučarska industrija je razvila svoje metode, ki variirajo z ozirom na producente. Naj omenim le eno metodo, ki jo je razvila v Evropi zelo renomirana francoska tvrdka »Dynamic«. Preiskusna smuča je v sredini stabilno vpeta. Pod določeno obremenitvijo konice se prednji del upogne, recimo za 20 mm (merjeno 30 cm od konice). Tako dobi prvi del karakteristično številko 20. Isto velja za zadnji del. Recimo 25. Rezultat je podan kot razmerje 20/25, ki je potem vtisnjeno na stranskem robu v informacijo

kupcu. Nizke karakteristične številke se nanašajo na trde smuči, dočim večje označujejo mehke. Karakteristične številke modernih smuči so v območju 18 in 32. Tekmovalc bo izbiral med 18 in 24 za trd sneg in med 24—26 za mehak. »Nedeljski« smučar pa med 26 in 32.

Firme izdelajo številne tabele, ki se nanašajo na omenjene rezultate in druge specifične okoliščine, ki so bile že preje omenjene. Na tem mestu ne moremo navajati teh tabel in naj bo omenjen le še en splošni nasvet: Normalno obremenjene smuči naj se dotaknejo dna, če so podložene v konici in v repu s podlogami debeline cca 35 mm (1 3/8").

Nadaljevanje prihodnjč

NOVICE IZ DOMOVINE

Nadaljevanje iz 4. strani

Kraka-Tajmište, Majdampek-Bor in Nikšič-Titograd.

Stroški za vsa ta dela se bodo vrteli okrog 900 milijard, pri tem pa je treba pripomniti, da razen elektrifikacije proge Jesenice-Brežice in razširitve postaje Zalog pri Ljubljani, ni v Sloveniji predvidevanih nobenih večjih investicij.

Po vojni je bilo v Sloveniji zgrajeno vsega 9 km novih že-

leznic, to je kos proge med Sežano in Krepljami ker je nova meja presekala staro progo tik pred Opčinami, ki so ostale pod Italijo na tržaškem ozemlju.

V popolno pozabo so padli vsi predlogi za boljšo povezavo Gorice z Ljubljano in ravnatoko predlogi za boljšo povezavo vzhodne Slovenije. Po priključitvi Kopra in njegove obale je Slovenija prvič dobila svoj košček morja in začela razvijati malo mestece v lepo pristanišče. Že od priključitve sem se govori o nujni potrebi kakih 30 km. proge od Prešnice (na progi Ljubljana-Divača-Pulj) po Kopra in s tem do edinega slovenskega pristanišča. Delo bi stalo le okoli 4 milijard. Žal pa izgleda, da toliko denarja Beograd za Slovenijo še ne more najti! Vprašali bi se lahko, čemu drži Slovenija svoje poslance v Beogradu in Koper svoje v Ljubljani, a v današnjih prilikah je to vprašanje odveč. Še bolj pa je čudno to, da je Slovenija, ob potresu v Skopju, znala v nekaj dneh zbrati kar dve milijarde pomoči v denarju in materijalu. Kje torej leži krivica za zavlačevanje izgradnje proge Prešnica-Koper?

Omenimo naj še, da pomanjkanje prevoznih sredstev že sedaj resno ovira promet blaga v koprski luki. Pristaniška uprava mora vse več ladij zavračati in usmerjati drugam prav zaradi tega.

TONY ZAGORC NORTH AMERICAN LIFE ASSURANCE CO.
425 UNIVERSITY AVE., SUITE 300, TORONTO 2, ONT.
Pisarna: EM 4-5207 • Doma: 531-5231

Pokojninske police • Družinsko zavarovanje • Hranilne police • Zavarovanje za otroke • Zavarovanje avtomobilov • Požarno zavarovanje in vse vrste drugih zavarovanj vam nudi pod odličnimi pogoji NORTH AMERICAN LIFE ASSURANCE CO.

MESARIJA IN KLOBASIČARNA

JOŽE DERMASTJA

194 AUGUSTA AVE. (Židovski market), TORONTO • Telefon: EM 8-0490

Obveščamo naše odjenjalce, da bomo odprli dne 1. novembra t.l. podružnico v New Torontu na Brown's Line, nasproti slovenske cerkve. Na razpolago imamo tudi domače kisle zelje in repo, ter bučno olje.

FERKUL ANTON
GRADBENO PODJETJE

183 Beta, Toronto, Ont.

Tel.: CL 9-7334

»SLOVENSKO MISEL«
izdaja Društvo Slovencev v Torontu v okviru »Slovenskega Sveta v Kanadi«. Naslov: 618 Manning Ave., Toronto 4, Canada
Tiska: St. Joseph Press, Toronto, Canada.